

Kierunek, specjalność, specjalizacja studiów historia sztuki
Rok akademicki 2009/2010

1.	Nazwa przedmiotu	Historia sztuki bizantyńskiej
2.	Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Wydział Historyczny, Instytut Historii Sztuki, Zakład Historii Sztuki Bizantyńskiej
3.	Kod przedmiotu*	WH.IHS-0184
4.	Język przedmiotu	Język polski
5.	Grupa treści kształcenia, w ramach której przedmiot jest realizowany*	
6.	Typ przedmiotu*	• fakultatywny – dowolnego wyboru dla wszystkich studentów
7.	Rok studiów, semestr	Rok studiów, semestr, typ studiów (I, II, III stopnia, podyplomowe, kurs dokształcający), forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)
8.	Imię i nazwisko osoby (osób) prowadzącej przedmiot	Dr hab. Małgorzata Smorąg Różycka
9.	Imię i nazwisko osoby (osób) egzaminującej bądź udzielającej zaliczenia w przypadku, gdy nie jest nim osoba prowadząca dany przedmiot	Dr hab. Małgorzata Smorąg Różycka
10.	Formuła przedmiotu	Wykład monograficzny
11.	Wymagania wstępne*	Brak
12.	Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
13.	Liczba punktów ECTS przypisana przedmiotowi*	1 ECTS
14.	Czy podstawa obliczenia średniej ważonej?*	NIE
15.	Założenia i cele przedmiotu	<p>- student powinien znać podstawowe fakty z dziejów politycznych i kulturalnych Bizancjum, chronologię przemian sztuki bizantyńskiej, jej zasięg geograficzny;</p> <p>- umieć definiować artystyczne zjawiska charakterystyczne dla sztuki bizantyńskiej, rozpoznawać najważniejsze dzieła, klasyfikować dzieła sztuki bizantyńskiej według kategorii stylowej, opisywać dzieła malarstwa i architektury bizantyńskiej posługując się specyficzną terminologią, rozpoznawać tematy i definiować właściwe im formuły</p> <p>- rozpoznawać zjawiska artystyczne ukształtowane w Bizancjum w szerszym kontekście kultury europejskiej</p>
16.	Metody dydaktyczne	wykład informacyjny, wykład problemowy, metody praktyczne pokaz
17.	Forma i warunki zaliczenia przedmiotu, w tym zasady dopuszczenia do egzaminu, zaliczenia z przedmiotu, a także formę i warunki zaliczenia poszczególnych form zajęć wchodzących w zakres danego przedmiotu	• test pisemny lub esej na zadany temat
18.	Treści merytoryczne przedmiotu oraz sposób ich realizacji	Cesarstwo Bizantyńskie, inaczej określane Cesarstwem Wschodnim, było w istocie Cesarstwem rzymskim ze stolicą w Konstantynopolu. Jego obywatele nazywali siebie Rzymianami

		<p>(Romaioi), zaś od schyłku wieku XIII i to w wąskim kręgu elit intelektualnych używano określenia Hellenowie (Hellenes). Do czasów Justyniana I (527-565) łacina pozostawała językiem urzędowym w Cesarstwie, zaś łacińska tytulatura cesarska przetrwała do panowania Herakliusza (610-641), który termin imperator zastąpił greckim określeniem basileus. Termin Bizantyńczyk (Byzantios) był literackim określeniem mieszkańca Konstantynopola potocznie nazywanego Konstaninopolites. Używana dziś powszechnie nazwa Cesarstwo Bizantyńskie pojawiła się na Zachodzie w dobie renesansu włoskiego. Zasięg terytorialny Cesarstwa Bizantyńskiego w ciągu ponad tysiąca lat jego dziejów zmieniał się wielokrotnie. Największy był za Justyniana, gdy obejmował Bałkany, Italię, południową Hiszpanię, Afrykę Północną, Egipt oraz Syrię i Palestynę. W ostatniej fazie dziejów za dynastii Paleologów cesarz władał Konstantynopolem, Macedonią z Tesalonikami, częścią Peloponezu i kilkoma wyspami na Morzu Egejskim, by około 1402 roku już tylko Konstantynopolem i niewielkim obszarem po obu stronach cieśniny Bosfor. Znacznie szersze natomiast, bo wykraczające poza nieustannie zmieniające się granice Cesarstwa Bizantyńskiego, są pojęcia „Kościół wschodni” względnie „Kościół prawosławny” i „sztuka bizantyńska” odnoszące się także do krajów niepodległych w stosunku do Bizancjum, lecz należących do cywilizacji bizantyńskiej religijnie lub kulturowo: tj. tych, które przyjęły chrzest z Bizancjum, a więc krajów bałkańskich, Rusi, oraz greckich enklaw na ziemiach Europy zachodniej, szczególnie we Włoszech.</p> <p>Obiegowo uznaje się, że dzieje Bizancjum rozpoczęły się z chwilą, gdy cesarz rzymski Konstantyn przeniósł w 324 roku stolicę cesarstwa na Wschód, do greckiego Byzantionu nad Bosforem (gr. Bospór). Dla podkreślenia ciągłości tradycji rzymskiej nowej stolicy nadano imię Konstantinopolis nea Roma – „Miasto Konstantyna, które jest Nowym Rzymem”. Kres Cesarstwa nastąpił 29 maja 1453 roku, gdy armia turecka pod wodzą sultana Mehmeda II zdobyła szturmem Konstantynopol, a ostatni cesarz bizantyński Konstantyn XI Paleolog zginął broniąc swej stolicy. Dzieje Bizancjum można podzielić na kilka okresów: wczesnochrześcijański liczony od panowania Konstantyna, wczesnobizantyński od panowania Justyniana I do kontrowersji ikonoklastycznej (527-725), średnibizantyński trwający do zdobycia Konstantynopola przez wojska IV krucjaty (725-1204), okres Cesarstwa Łacińskiego (1204-1261) i epoka Paleologów zakończona ostatecznym upadkiem stolicy zdobytej przez Turków (1261-1453). Natomiast Kościół wschodni i tradycja sztuki bizantyńskiej przetrwały upadek Konstantynopola w licznych ośrodkach prawosławia: na Bałkanach, na wyspach greckich (Kreta, Cypr), w klasztorach na Athosie, na terenie Mołdawii, Wołoszczyzny i na rozległych ziemiach Rosji.</p> <p>Zakres dziedzinowy: historia sztuki</p>
19	Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego przedmiotu	<p>podstawowa literatura przedmiotu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pseudo-Dionizy Areopagita, Pisma teologiczne, tłum. M. Dzielska, t. 1: Kraków 1997, t. 2: Kraków 1999 2. Focjusz, Homilia X, tłum. M. Dzielska, wstęp A. Różycka Bryzek, „Znak” 466, Kraków 1996, 51-56

		<p>3. J. Meyendorff, Teologia bizantyjska. Historia i doktryna, tłum. J. Prokopiuk, Warszawa 1984</p> <p>4. В. Н. Лазарев, История византийской живописи, Москва 1986 (wyd. I: 1947-48, wyd. włoskie: V. Lazarev, Storia della pittura Bizantina, Torino 1967)</p> <p>5. Ch. Walter, Sztuka i obrządek kościoła bizantyńskiego, tłum. K. Malcharek, Warszawa 1992</p> <p>6. A. Różycka Bryzek, Bizantyńsko-ruskie malowidła w kaplicy zamku lubelskiego, Warszawa 1983</p> <p>7. A. Różycka Bryzek Malarstwo bizantyńskie jako wykładnia prawd wiary. Recepcja na Rusi - drogi przenikania do Polski, „Summarium”. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego KUL, 22-23 (42-43), 1997, s. 121-140</p> <p>8. R. Krautheimer, Early Christian and Byzantine Architecture, Harmondsworth 1965</p> <p>9. A. Grabar, Byzance. L'art byzantin du Moyen Age (du VIIIe au XVe siècle), Paris 1967</p> <p>10. The Kariye Djami, t. 1-3, red. P. Underwood, Princeton 1966, t. 4: 1967</p> <p>literatura uzupełniająca:</p> <p>1. R. Browning, Cesarstwo Bizantyńskie, tłum. Grzegorz Żurek, PIW Warszawa, 1997 (1980)</p> <p>2. C. Mango, Historia Bizancjum, tłum. M. Dąbrowska, Gdańsk 1997 (wyd. oryg. 1980)</p> <p>3. S. Runciman, Schizma wschodnia, tłum. J. Gawroński, Warszawa 1963</p> <p>4. R. Cormack, Malowanie duszy. Ikony, maski pośmiertne i całuny, tłum. K. Kwaśniewicz, Kraków 1999 (wyd. oryg. London 1997)</p> <p>5. А. И. Комеч, Древнерусское зодчество конца X - начала XII в. Византийское наследие и становление самостоятельной традиции, Москва 1987</p> <p>6. S. Awierincew, Złoto w systemie symboli kultury wczesnobizantyjskiej, w: Na skrzyżowaniu tradycji (szkice o literaturze i kulturze wczesnobizantyjskiej), tłum. D. Ulicka, Warszawa 1988, s. 175-201</p> <p>7. O. Demus, Byzantine Mosaic Decoration. Aspects of Monumental Art in Byzantium, London 1948</p> <p>8. K. Weitzmann, Studies in Classical and Byzantine Manuscript Illumination, Chicago 1971</p>
--	--	---